List 35.

Tečaj XVI.

NOVICE

gospodarske, obertniške in narodne.

Izhajajo vsako sredo po celi pôli. Veljajo v tiskarnici jemane za celo leto 3 fl. 40 kr., za pol leta 1 fl. 50 kr., za četert leta 55 kr.; pošiljane po pošti pa za celo leto 4 fl. 40, za pol leta 2 fl. 20 kr., za četert leta 1 fl. 10 kr.

V Ljubljani v sredo 1. septembra 1858.

O seji akacije.

Dostikrat naletimo v lesoreji na naznaníla, v kterih se mnogotero lesovje zavolj kake posebne koristi na vso moč priporočuje in vsled tega priporočevanja tudi s posebno skerbjo saditi začne, pa včasih kmalo spet opustí, ker skušnje niso poterdile, kar se je hvalilo, zlasti takrat, kadar se ni prav ž njim ravnalo.

Tako se je godilo tudi akacii ali ahacii. Ni še dolgo kar so ji učeni in neučeni ljudje veliko hvalo peli, in so mislili, da je edino drevo, s kterim bodo svoje lesovje v kratkem času na visoko stopnjo povzdignili. Če bi se bilo povsod tistim širokoustnikom verjelo, ki so akacijo čez vès drug les priporočevali, gotovo bi že ne bilo ne sledú ne tirú od druzega lesovja, — vse bi bili neusmiljeno posekali in poruvali, da bi bili le več prostora za akacijo dobili. Po takem ravnanji bi si bili pa veliko škodo napravili in gojzde več ali manj uničili.

Res ni nikjer večje pazljivosti in večjega nezaupanja potreba, kakor ravno pri gojzdnarstvu. Tù je treba varno postopati, in skušnje le morajo edino vodilo biti.

Ravno tako je pa tudi nasproti res, da smo večkrat pri novih rečéh preterdovratni. Če nam le ena skušnja spodletí, ker smo po nevednosti ravnali in nismo gledali na posebno naturo novega sadú, pa tudi na kraj in zemljo ne, kamor smo ga sadili, berž potem radi rečemo: „to ni vse nič!“ To pa je napčno in velika škoda, ker marsiktera dobra reč po taki nečimernosti ne pride k veljavi in se njena korist prav ne spozná.

Tako je bilo tudi z rejo akacije.

Kakor se je akacija v svoji mladosti po svoji spešni in hitri rasti, koristnem lesu in morebiti tudi po svoji lepoti in prijetnosti gospodarjem hitro prikupila; ravno tako so jo v starosti hromota, revni stan in slabo množenje lesa ob vso veljavnost pripravile in iz naših host po krivici odpravile.

In vendar so skušnje tako očitno kazale: akacijo rabi, dokler je mlada, pa ne čakaj njene starosti!

V takih krajih, kjer imajo veliko nogradov in obilo vina prideljujejo, potrebujejo tudi obilo tertnih kolov. Če pa še v takih krajih le po malem lesa raste, kakor, postavimo, na Ogerskem, gotovo ni boljše pomoči si potrebnih količev pridobiti, kakor akacijo si izrejati.

Da je marsikdo opustil akacijo in je ne terpí več, to dela pa le v svojo škodo. Obljubim, da ga ni drevesa od akacije, da bi se tako naglo obrastlo in zarastlo, da bi mu v malo letih tako lep zarod nogradških količev zaredilo.

Akacija terpí in terpí in skor bi rekel, da ga ni drevesa, da bi se tako težko zamoriti in pokončati dalo kakor ravno akacija; ona pokriva že v svoji mladosti zemljo s svojim gostim perjem in jo krepča. Obdana z ojstrimi terni se zgosti kmalo tako, da se ne dá skoz priti.

Že dorašene akacije dajejo prav koristen les, kterega veliko mizarji za razne rečí porabijo; tudi strugarji pogostoma po njem poprašujejo.

Že nje lahko zasajenje, in ker je njeni les že zgodaj za rabo, se lahko prodá za nogradške kole itd., bi moglo drevorednikom očí odpreti, da ni prav, da se akacija tako zanemarja, kakor do zdaj.

„Allg. Land- und Forst-Ztg.“

Predníca, velika nadloga na deteljših.

Predníca (Flachsseide, cuscuta europea) se izperva na deteljših vgnjezdi le na majhen kraj, ki se že oddeleč spozná po svoji goličavi. Če gospodar tega pervega gnjezda berž ne zatare, se razširi ta nadloga kmali po celi njivi in pokončá vès pridelk. Gosp. Weyhe, deželni kmetijski svetovavec, priporoča zoper to nadlogo neki pomoček, od kterega bi se izperva utegnilo misliti, da je predrag, — al gotov je in tudi drag ni. Priporoča pa to-le: Gospodar naj skerbno poiše na deteljšu vse mesta, ktere so prepreżene s predníco; potem naj povsod, kjer koli je kaj te škodljivke zapazil, raztrosi toliko slame, da je bo dosti, ko jo bo sožgal, sožgati do dobrega in čisto vse rastlinje, ki na takem mestu raste, pa tudi deteljo, kar je je ondi v družini s prednico. Le ogenj je gotov, pa tudi edini pomoček; vse drugo ne pomaga nič. Komur se trohica detelje smili, ki jo bo s predníco vred požgal, se bo pozneje kèsal, ker bode prepozno. Če nočeš, da ti ogenj pokončá predníco, ti bo pa ta pokončala detelje veliko več; zakaj kolikor prej se lotiš predníce, toliko manja bo zguba.

Povémo pa še to, da predníca se ne nahaja samo na deteljših, temuč tudi grahorco napada. Pomoč zoper to je pa ravno ta. Tudi le oginj tukaj pomaga.

„Landw. Zeit. für Nord- u. Mitteldeutschl.“

Kmetijska novíca.

Časnik marske c. kr. gospodarske in natoroznanske družbe piše, da v okolici Nikloviški na Marskem so najdli v pšenici veliko klasja tako ulomljenega, da so na pervi pogled mislili, da je toča pšenico morebiti enkrat ponoči nevedoma pobila, ker od očitne toče jim ni bilo nič znano; pri natanjčniši preiskavi pa so našli, da je neki kakor češnje rudeč červ psenične bilke pohabil. Gospod profesor dr. Kolenati, kteremu so poslali nekoliko takega klasja, pa brez červov, v preiskavo, meni, da je ta červ ravno oni, ki ga je lani v več druzih krajih Marskega najdel, letos pa dr. Wankel tudi poleg Blanskovega in Rajca. Je pa ta sila majhen červiček od tistega žitnega merčesa, ki se mu po nemško „Getreide-Blasenfuss“ ali v učenem jeziku „Thrips cerealium Haliday“ ali „Thrips physapus Kirby“ pravi, in je 3 linije dolg, rudeč kakor češnje s černo glavico. Podá se ta červiček, ko se je v žitnem klasji izredil, da svojo červičjo podobo sleče, pod zemljo tikama korenín, in tù bilkam živeža (berž ko ne proste kremenice) toliko odvzeme, da bilke oslabijo in se ulomijo. — Ni nam znano, da bi se bilo kje pri nas od tega merčesa kaj slišalo.

Pohvala domačega zidarskega mojstra.

Dobra peč in dobro ognjiše ste pri hiši velika dobrota. Ktere lastnosti pa mora dobra peč in dobro napravljeno ognjišče imeti? — Poglavitna lastnost je: z malo dervi veliko toploto napraviti, in tako, da se po kuhinji ne kadí.

Lončar ti utegne peč dobro napraviti; pa kaj pomaga, če ti jo zidar slabo postavi, da moraš veliko derv va-njo navaliti, preden ti hišo sogreje.

Še večja umetnost pa je staviti tiste ognjiša nove sorte, ki so tako napravljene, da ogenj ne gorí na ognjišu, ampak v ognjišu in se „šparovci“ (Sparherd) imenujejo. Nočemo ravno preiskavati: ali se s temi ognjiši res prihrani veliko derv, — to pa je gotovo, da po takih ognjiših, če so dobro napravljene, se razširja toplota na več strani: se kuhajo jedí na ognjišu, kotel z vodo se greje, čeravno ni obešen nad ognjišem, in pečenka se peče brez raželjna; zraven pa je tudi pozimi kuhinja in tudi kakšna bližnja izba topla kakor da bi bila zakurjena, in kuhinja ni pri vsem tem nič zakajena, ampak čedna kakor hiša.

Vse te dobre lastnosti pa ima tako zidano ognjiše le tedaj, kadar je umno postavljeno. Rekli smo: zidano ognjiše, ker „šparovci“ se napravljajo ali zidani ali pa je zgol železni brez zidanja.

O tej stavbi zidanih ognjiš moremo — po spričbah mnogih gospodarjev in tudi po skušnji v svojem lastnem stanovanji — pohvaliti mojstra Matevža Grošel-na, ki se je te umetnosti pred mnogimi leti od zvedenega mojstra naučil in je poslednje leta že sam v Ljubljani in tudi drugod veliko takih ognjiš in pečí tako dobro postavil, da ga med domačimi krajnskimi zidarji moremo perváka imenovati in ga vsem priporočiti, ki si imajo ognjiše nove sorte, pa tudi navadne hišne pečí v izbah ali za peko kruha itd. postaviti dati. Grošel stanuje v Ljubljani na starem tergu v hiši Nr. 15. Vred.

Vedeževanje.

Vedeževanje je vera, da veš ti ali da vé kak drug človek iz domišljenih znamenj take prihodnje rečí prerokovati, ktere so le Bogu znane. Če na priliko ti veruješ, da ti more ciganka z ogledovanjem rok, ali kak drug človek s pokladanjem kvart itd. srečo ali nesrečo v tvojem stanu prerokovati, ali kdo da ti je kaj ukradel ali kaj druzega, si vedeževanja kriv. Da je vedeževanje greh zoper pervo Božjo zapoved, sta ti gotovo že tvoj učenik ali duhovnik povedala.

Koliko pa da je še te neumne vere med ljudmí in kako da je škodljiva, naj ti kaže naslednja prigodba. V m. P. na Dolenskem je bil, še ni dolgo, neki hlapec ob času večerje okraden. Vzeta mu je bila skrinja z oblačilom; zna biti, da je tudi kak krajcar bil vmes. Tat jo odnese kako četertinko uro deleč, jo razbije in pobere iz nje, kar je v nji bilo, pa pobegne. Okradenec si prizadeva zvediti tatú, pa zastonj. Kmalo mu ljudje svetovajo, naj pošlje posla do Ostriženca (Ostriženec, ako se ne motim, je nek zvit vedež v češenski podfari nad Krašnjo; prav za prav bi se mu moglo reči Strižec, ker je marsikterega bedaka že ostrigel), zakaj on vé vsacemu povedati tatú in mu ga tudi pokazati v vodi!! Okradenec se dá kmalo prekvantati, najme neko žensko, ki je vedla za tega imenitnega preroka in ji plača za pot en goldinar. Poslanka zvesto opravi sporočilo, natanko razodene prigodbo, in razsvitljeni mož ji obljubi vse povedati, česar želí, in ji tudi tata pokazati. Prinese kozarec vode, ji velí gledati v vodo ter jo vpraša: ali vidi tata. Od konca sicer pravi, da ga ne vidi; ker ji pa mož zmiraj velí, naj le dobro gleda, se poslednjič udá in pravi, da ga že vidi in pozná. Prerok ji obljubi, da bo tatu zapovedal, naj ukradeno blago pervi, drugi ali saj tretji večer nazaj prinese, ter pristavi, naj dobro pazijo, da ga zasačijo. Za vednost modrijana mora poslanka plačati 15 grošev. Potem hití domú, okradencu vse pové, kar je zvedila. On sam tri večere zvesto pazi, in najme tudi druge, da pazijo, od kod in kdaj da bo prišel tat in prinesel ukradeno blago. Pa vse zastonj! Tatú še zdaj ni, dasiravno je preteklo več tednov, in ga na zapoved Ostrižencovo tudi ne bo. Tako je okradeni revež zavoljo vere v vedeževanje še mogel plačati kaka dva goldinarja, ter čuvajem, ki so pazili na tatú, je mogel tudi piti dati.

Serčno želim, da bi ta prigodba ljudí saj nekoliko zmodrila. Da bi se ne dali za nos voditi od takih sleparjev, in da bi tudi tisti, ki imajo oblast, take sleparije ustavljati in kaznovati, si kolikor je moč prizadevali jih odpraviti, in s tem marsiktero škodo odverniti. Janez Jažirk.

Jezikoslovne rečí.

Dve tri Jugoslavenom v prevdar!

(Dalje.)

Ime to „Illyrius“ (illyricus itd.) so stari na slovenske narode, kadar so prišli v „Illyrikum“, ravno tako potegnili kakor na Slovene v Karnijo prišle, ime „Karni.“ Al stari horvaški pisatelji, dobro vedoč, da toto ime za slovenske narode ni pravo, ampak le da se ne bi zaterlo Slovencom „Illyrik“ poselim prišito, in zato, da je nekako le synonimum s pravimi imeni „Slavus, Slavanus, Slavenus, Slavinus, Slavianus, Slovenus, Slovinus“ itd. z vsemi odtod izpeljanimi pridavniki, ki so samo občne in ne zadosti ograjene imena, prestavljali so ga z izrazom „Harvacki“, [1]) ali pa sploh „slovinski, slovenski, slavinski.“ [2]) Novejši horvaški pisatelji, rabeč izraz „slovinski“, razumejo pod njim jezik naroda serbskega in horvaškega:

Neboje se Slovinkinje vile
Uz šestoper da će poginuti;
Pače znadi, da gdi njega nije,
Tu ni pjesan slovinska nezrije —

poje slavni J. Mazuranić.

In kdo ni prebiral milih Vrazovih pesem, v kterih so le-ti izrazi navadni? Sem še gré njegov „Slovinski Cvietnik“, kteri že toliko časa joče v temni samoti zagrebaške ječe. Kaj nek mislijo Zagrebčani z Vrazovo zapuščino? — Semkaj še bi mogel prišteti g. Kurelaca, kteri, čeravno si sam, gledé kajkovskih Horvatov, protigovarja v „greškah Hrv. pisac“, ker jih enkrat imenuje Horvate pa drugikrat vendar ne, pravi, da je Dalmacija od „česti Slovenija“, torej Dalmatinci so Slovenci, ali kar je vse eno, Slovinci in govoré slovenski. Izrazi torej „Slovinac, Slovenac, Slovjenac“ in odtodi zpeljani pridavniki pridevajo se posebno in per excellentiam narodu in jeziku horvaškemu. [3]) Primorski Horvat kakor ikavec pravi slovinski, severni pa kakor ekavec velí slovenski, in književni se piše po jekavsko slovjenski. Nadalje „illyricus“ per excellentiam, kakor smo vidili, ni nič druzega kakor „croaticus“, in „illyricus“ je tudi synonimum

[1]) Med tiste, kteri se totim izrazom služijo, gré tudi blazega spomina frančiškan Franc Glavinić (Istrijan), kteri ni samo za provincijo horvaško-kranjsko, temuč tudi za književnost horvaško dosti storil. Bil je za res bistra glava in vreden, da bi ga zdanji učeni frančiškani njegove provincije verlo posnemali! [2]) Gundulić v pesmi na slavo Ferdinanda II., kneza toskanskega. Palmotić, Gjorgjić s svojim „saltjerom slovinskim.“ In komu ni znan „razgovor ugodni naroda slovinskoga“? — Belostenec: Illyrus = Slovenec, in na koncu svojega besednjaka pravi o „kinču jezika slovenskoga.“ Tomaž Miklosić v „izboru dugovanj vsakoverstnih“ (Zagreb 1836). In vendar nobeden tih Slovencov ni bil Kranjec in ni pisal kranjski. [3]) Gl. J. K. S. op. cit. Jambrešić pravi „orthographia illyrica sive croatica.“ Ardelio Della Bella vestito all' Illyrica. „Illyrico vestitu indutus, obučen po horvaško, po slovinsko“ in Stulli „illyrice = slovinski, harvatski, horvatski, hrovatski“ — vsi trije v svojih besednjakih.

s „slavonicus“ — „illyricis loco slavonicis vestibus indutus“ „opravljen po horvatski, slovenski“ — pravi Belostenec, ker vemo, da so stari večkrat Slavonijo istovetvali s Horvaško. [1]) Kar nam tudi A. Mažuranić poterjuje v horvaškem slovstvu (v „Novicah“ 1855), kjer pravi, da je sedanja gradjanska Horvatska nezadosti po postavah branjeno ime Slovensko (kar je s Slavonsko vse eno) zamenila s pravim Horvaškim. Torej „illyricus“ in „slavonicus“ (slavenicus, slavinicus, slovenicus, slovinicus i. t. d.) nista nič druzega, kakor synonima pravega imena „croaticus“ in „slovenski, slovinski, slovjenski“ per excellentiam niso nič druzega ko synonima pravega imena „horvaški.“ Le-ti izrazi „Illyrus, illyricus, slovenicus, slovinicus“ itd. so nekako samo v latinščini dopuščeni, v slovenskih jezikih se jim pa morajo pravi pomeni podtikati. In ker so izrazi „slovenski, slovinski, slovjenski“ tako občni, kakor to dobro razlaga gospod Poženčan v „Novicah“ 1854, da se vsacemu slovenskemu narodu z ne manjšo pravico kakor kranjsko-štirskemu morejo pridavati, nas celó nič ne motijo nekteri, ki pišejo „horvaško-slovenski“ ali pa „horvaški Sloveni“, ker se ravno tako dobro reče „rusko-slovenski“, „česko-slovenski“, kar se tudi piše.

Odkod pa to pride, da nekteri pisatelji kranjsko-štirski narod sploh Slovence in njih jezik slovenski imenujejo, ne vem še zdaj gotovo; al če pomislim tisto zgodbo, ko se je kranjsko-štirski narod hotel šteti tudi pod „natio illyrica“, ktera edina ima v Rimu do zavoda sv. Jeronima pravico, in če se spomnim še na tisto, da je Napoleon spravivši pod se kranjsko zemljo, horvaško južno itd. vse te dežele z enim občnim imenom „Königreich Illyrien“ nazval, kteri izraz so horvaški pisatelji s „Slovinac, Slovenac, slovinska, slovenska deržava“ prestavljali, je pač jasnejše od belega dneva, da so Kranjco-Štirci od Horvatov per excellentiam „Slovincov, Slovencov“ zvanih le-to ime na se prenesli. Razun tega nikoli ne čuješ Kranjca, Korošca in Goričana rêči, da po „slovenski“, ampak vselej le da po kranjski govorí. Če pa kterega Štirca slišiš rêči, da po slovensko guči, naj te to nič ne moti, ker vemo, da so Štirci potomki pervobitnih stanovnikov Slovencov, in da strogo vzevši ne spadajo pod Kranjce. To tudi njihovo narečje spričuje, ktero se dosti, ne le v tistem Kranjcu celó neznanem ý (ü) *) in v naglasku v konjugiranji glagolov, ampak tudi v pomenu in rabi pojedinih besed od kranjskega loči.

Štirec bi na priliko djal: „jas s'n bya zdačkaj pr njen, pa s'n jemi poveda (reka), da de moga iti ytri itd. pa še ba ga rad itd.;“ Kranjec gotovo ne bi tako djal, še manj pa Korošec in Goričan. Štirec dela tempora praeterita in optativ vselej le na *a*, Kranjec pa na *o*, včasih tudi na *au*, *ou*, v čem se ločita obadva od Horvatov vsacega narečja. Štirec skoro povsodi tisti *m*, ki je na koncu besede, izgovarja kakor *n*, počem je jako blizo čakavcom. V tem pa se Kranjec in Štirec zlagata, da nektere glasnike požirata, na priliko: s'm, s'n itd. [2])

Domače rečí.

Vprašanja družtva za jugoslavensko povestnico in starine na vse prijatle domačih starín jugoslavenske povestnice.

(Konec.)

21. Ali je kaj tacih tiskanih knjig ali rokopisov, v kterih so popisane gori omenjene stvarí?

22. Ktere ljudske šege so pri vas pri porodih, kerstih, ženitbah, kumovanjih (botrinjah), pri smerti in pogrebih? ktere dalje pri koledovanji, ob novem letu, o velikonoči, o binkoštih in sv. rešnjem telesu? Kaj dela ljudstvo na vernih duš dan, na sveti večer in na božični dan? ktere pesmi se pevajo o tacih prilikah?

23. Ali se dobé tiskani zemljovidi (karte) vaše okolice ali podobe posamnih delov? Kje bi se mogle dobiti?

24. Kaj pripoveduje pri vas ljudstvo o Vilah, vešah, copernicah, copernikih? Kaj o Rojenicah, o Kurentu, o Škrateljnu, Mori in druzih tacih bitjih? Kaj o Svetinjah, o živem ognji itd.?

25. Ali je kako posebno mesto, o kterem se pripoveduje, da se tam shajajo Vile ali pa copernice, ali da tam stanujejo? Ali se nahajajo gore, šume (gojzdi), špilje (jame) in rudarske jame, kjer se po narodnem pripovedovanji nahajajo hudi duhovi in mitologičke bitja?

26. Kaj pripoveduje ljudstvo o svojih basnih ali pesmah, o mitologičkih pticah in zviradih: o sôvi, kukavici, golobu, slavcu, beli kači, kuščarjih, o zmaji (lintvernu) itd.? Kaj o zori, soncu, mescu, zvezdah, o mlaji? Kaj o vetrovih in oblakih, o toči in gromu?

27. Kako imenuje pri vas ljudstvo posamne zvezde, kaj mu je rimska cesta ali nebeški pas? Kaj pripoveduje o repatih zvezdah, o utrinjanji zvezd?

28. Ktere verste narodnih pesem poje pri vas ljudstvo? Kaj se pripoveduje ali poje o starih junakih in vitezih? Kaj o bojih in razbojih? — Kakošna je nošnja pri vas, kakošno narečje se govorí, ali štokavsko, kajkavsko ali čakavsko?

29. Kteri znameniti človek, bodi si pisatelj, umetnik, duhovnik, vojak ali kaj druzega, se je rodil v vašem kraji? Ali bi se mogel dobiti njegov življenjopis?

30. Ali se pečá kdo v vašem kraji z zberanjem ali popisovanjem starín? Ali bi se moglo od njega kaj kupiti ali v dar dobiti za narodni muzeum zagrebški?

Vsaki prijatel starín in povestnice, posebno pa členi družtva za povestnico jugoslavensko se prosijo uljudno, da vsaj na eno, ako je pa mogoče, tudi na več gori stavljenih vprašanj pismeno v kterem kolj jeziku odgovoré in svoj odgovor pošljejo podpisanemu. *) Ivan Kukuljević,

načelnik družtva za jugoslavensko povestnico v Zagrebu.

Potovanje po izhodnem ali po jutrovih deželah v letu 1857.

Spisal Mihael Verne.

XLIX.

V saboto, 18. aprila, se začnejo tovarši že zgodaj na daljno pot v Nazaret odpravljati; pa pri takem odpravljanji je toliko opraviti, da so še le po enajsti uri iz Jeruzalema odrinili. Se vé, da ostali se nismo vès čas do odhoda od njih ločili in pred poldnem nikamor šli.

Po poldne pa grémo že ob eni v cerkev Božjega groba, gledat čudež svetega ognja gerških in drugih razkoljnikov, ker je bila ravno gerška vélika sabota. V cerkvi je bilo že sila veliko ljudí, in čedalje več jih je prihajalo, in okrog Božjega groba pod veliko kuplo jih je bilo poslednjič toliko, da se je vse terlo. Nas in nekoliko francozkih romarjev, še več pa katoličanov iz raznih jutrovih dežel, peljejo frančiškani v lepo shodišče ali na mostovž nad samostanom, da smo od zgorej doli gledali. Spodej v cerkvi je bil že toliki šum in krik in toliko rogoviljenje, da ne morem verjeti, da bi se bili nekdanji molikovavci v svojih tempeljnih kedaj tako nespodobno obnašali kakor tù nevedni in zanemarjeni gerški kristjani pri grobu Zveličarja

[1]) Gl. v Jambrešićevem besednjaku pod „Illyricum“; in v Carolovi Germanii avstrijanski (Dunaj 1701), kjer na 33 strani pravi: „Styriam ab oriente ambiunt Hungaria et Slavonia. [2]) V horvaščini najdemo tudi v nekterih sostavljenih besedah take sledove, na pr.: s'očiti, s'leviti, s'rediti, s'ùžiti, na'rčmati, na'rnjivati itd. Pis.

*) Tudi Krajnci tam pa tam na Dolenskem in na Notrajnskem imajo ü. Vred.

*) Tudi iz naših krajev se bo dalo na te vprašanja marsikaj odgovoriti, in da bojo marljivi slovenski pisatelji tudi radi to storili, ni dvombe. Vred.

*

ali Spasitelja svojega! — Sedaj pa pride nek oddelk turških vojakov, čez dve sto mož, ki kapelo Božjega groba v dvojni versti obstopijo. Pa to ne zdá veliko, ker vojaki v lepem krogu mirno stojé in se ne ganejo. Razkoljniki, zlasti Gerki, se vedejo kakor da bi noreli. Vse upije, vse skače, vse raja in pljoska z rokami. Pri tem se pa sèm ter tjè tudi tepejo in hudo lasajo. — Tam pa tam stopijo po trije ali štirje korenjaki v krog, in po dva ali trije drugi se jim splazijo na rame, in take žive kope se verté veselo okrog. To pa je bilo Turkom vendar preveč, pa ne prostakom, ki so stali ko zid, ampak častnikom ali oficirjem, ki jih je bilo mnogo med ljudmí s palicami v rokah. Kjer se je taka živa kopa napravila, je bil kak turšk častnik hipoma pri nji, in je mahal s palico, kamor je priletelo, in ko bi trenil, se je kopa poderla in razkropila. Dostikrat se res nisem mogel smehu ubraniti, ko se je kakošna taka kopa poderla. Turški vojaki pa so gledali vse te norosti in nespodobnosti, in nobeden se ni še nasmehnil ne. — Poldrugo uro že uganja nevedno ljudstvo take nespametne burke, al svetega ognja vendar še ni. O pol trejih pa gré gerški patriarh z nekterimi popi v kapelo Božjega groba, in se zapre vanjo. Pred majhen predor ali okroglo okence na desni strani kapele stopi sedaj gerški, na levi pa armenski dijakon v cerkveni opravi, in čez nekoliko hipov švigne ogenj skozi okenca ter užge šopek tankih sveč, ki jih dijakona v rokah deržita, ljudjé pa to vidši, zaženejo tak peklenski hrup, da se ne dá nikakor popisati. Gerškemu dijakonu napravijo turški vojaki lepo pot med ljudmí, in dijakon teče, kar najhitreje more, šopek gorečih sveč visoko kvišk deržaje, med ljudmí iz cerkve, ter nese sveti ogenj v samostan gerški. Med Gerki v cerkvi pa je taka zmešnjava, da se je čuditi, da se med seboj ne potarejo. Vsak hoče svoje sveče pervi prižgati, pa ko svoje prižiga, ugasne večkrat sosedove, in divjega suvanja ni konca ne kraja. — Armenčani se pri tem veliko spodobniše obnašajo, in na njih strani so že vse sveče gorele, ko so se Gerki še dolgo suvali in sveče svoje prižigali. — Ko poslednjič ljudjé nekoliko potihnejo in se umiré, gré razkoljniška duhovščina v slovesnem obhodu trikrat okrog kapele Božjega groba, in obhod ta je konec svečanosti svetega ognja. — Nevedno ljudstvo meni in veruje, da ogenj ta naravnost z nebés prihaja, in ga ima za tega voljo v veliki časti. Daleč v Carigrad, in še dalje na Rusovsko ga jemljejo v lučirnah ali svetilnicah seboj, in nek koft ga je z nami tudi v Egipt nesel. Da bi si bil pa kdo s tem ognjem roke ali noge ali celó persi žgal in palil, kakor nekteri pripovedujejo — tega nisem vidil.

Ta nespametna in nespodobna svečanost mi je bila za danes zadosti, in precej grém spet mesto po raznih krajih ogledovat. Najprej ogledam lepo angležko cerkev na Sionu, in potem še enkrat prelepo bogato armensko cerkev svetega Jakoba. Od tod grém dalje po hribu proti izhodu, ter pridem do neke majhne cerkve, ki stojí, kjer je stalo nekdaj Anavo poslopje. Tù je prašal Kajfov tast Jezusa po učencih njegovih in po nauku njegovem. Jezus mu odgovorí: „Jaz sem svetu očitno govoril: vselej sem učil v shodnici in v tempeljnu, kamor se vsi Judje shajajo, in na skrivnem nisem ničesa govoril. Kaj mene prašaš? Prašaj te, ki so slišali, kar sem jim govoril: Glej, oni vedó, kaj sem govoril. Ko pa Jezus to reče, mu dá eden zraven stoječih služabnikov eno za uho rekoč: Tako odgovarjaš vikšemu duhovnu? Jezus pa mu pravi: Če sem hudo govoril, spričaj hudo; če pa prav, zakaj me biješ?“

Nekoliko dalje nad judovskim oddelkom mesta je v neki ozki ulici — tudi še na Sionu, ne daleč od Anovega poslopja proti severju, druga majhna cerkvica, o kteri pripovedujejo, da stojí, kjer je stalo nekdaj pohištvo Marije, matere sv. Janeza, kteremu je bilo tudi Marko ime. V ti hiši je bilo veliko vernih zbranih, in so molili, ko je angelj Gospodov Petra iz Herodovih rók otel in iz ječe rešil. „Ko pa Peter na hišne vrata terka, gré neko dekle z imenom Rode poslušat. In ko Petrov glas spozná, od veselja ne odpre vrat, ampak teče noter in oznani, da Peter pred vratmi stojí. Oni pa ji pravijo: Meša se ti v glavi. Ona pa terdi, da je gotovo tako. Oni pa pravijo: angelj njegov je. Peter pa le terka. In ko odpró, ga vidijo in ostermé. On pa jim z roko migne, da bi molčali, in pripoveduje, kako ga je Gospod iz ječe izpeljal, in pravi: Povejte to Jakobu in bratom. In izidši gré drugam.“

Ne deleč od vrat sv. Štefana stojí na levi strani neka popuščena turška mošéja, o kteri pripovedujejo, da na tem mestu je stala nekdaj hiša sv. Ane, in da tù je bila rojena Marija, mati Gospodova. — Ker pa ne verjamem, da je sv. Ana v Jeruzalemu kedaj lastno hišo imela, se nisem hotel tù muditi, ampak sem šel precej memo prelepe kapelje bičanja in memo nekdanjega Pilatovega sodnišča v kot med hriboma Akra in Bezeta, kjer je stalo o Kristusovih časih krasno Herodovo poslopje. V to poslopje so peljali serditi morivci Jezusa, ko ga je Pilat k Herodu poslal. Vikši duhovni in farizeji so tožili namreč Jezusa ko šuntavca in zapeljevavca ljudstva. Od Galileje do tù, so djali, zapeljuje ljudstvo. Pilat, ki bi se bil te neugodne sodbe rad znebil, praša tedaj: ali je Jezus Galilejec? in ko mu to poterdijo, jih pošlje k Herodu, da bi ga sodil po postavah knežije svoje, zakaj Herod s pridevkom Antipa, sin nemilega krutega kralja Heroda, kteri je dal po Gospodovem rojstvu v Betlehemu nedolžne otročiče pomoriti, je bil četerti knez Galileje in takrat zavolj velikonočnih praznikov ravno v Jeruzalemu. In od tistega dné sta se Herod in Pilat sprijaznila, zakaj prej sta si bila sovražnika. — Zavolj zasramovanja, ki ga je Gospod tù terpel, so obiskovali že pervi kristjani pogostoma to poslopje. Po razdjanji Jeruzalema pa sozidajo pobožni verni na tem mestu lepo cerkev, ki je dolgo dolgo stala. Ko se pa Arabčani in Turki dežele polasté, razdenejo cerkev in jo nadomestijo z nekim pohištvom, ki še stojí, in ki mu Jeruzalemčani še dan današnji „Herodovo poslopje“ pravijo.

V Jeruzalemu pa kažejo, kakor povsod, tudi marsikaj, kar ni gotovo. Kazali so mi namreč tudi poslopje nemilega bogatina, ki ni hotel ubogemu Lazaru še drobtinic dati, ki so z mize njegove padale. Tudi kraj, kjer je stala hiša omenjenega Lazara, in celó Iškariotovo pohištvo so mi kazali, in nihče ne premisli, da, ako bi bil Lazar v sredi jeruzalemskega mesta lastno hišo imel, bi mu ne bilo treba pred poslopje terdoserčnega bogatina hodit in milošnje prosit. Se vé, da take negotove kraje sem le naglo in le na debelo ogledal.

Zanimiva, jako zanimiva pa mi je bila tù Jezusova prilika o bogatem možu in o revnem Lazaru. Poslednja polovica prilike pravi: „In on upije ter pravi: Oče Abraham! usmili se me in pošli Lazara, da pomoči konec persta v vodo, in ohladi jezik moj, ker grozovito terpim v tem plaménu! Abraham pa pravi: Sin, pomisli, da si prejel dobro v življenji svojem, in ravno tako Lazar hudo; sedaj pa je on oveseljen, ti pa terpiš. In verh tega je med nami in med vami velik prepad postavljen, da, kteri hočejo od tod k vam iti, ne morejo, in tudi ne od ondod sem priti. In pravi: Prosim te tedaj, oče! da ga pošlješ v hišo mojega očeta; pet bratov namreč imam; da jim spriča, da tudi oni ne pridejo v ta kraj terpljenja. Abraham reče: Imajo Mojzesa in preroke; nje naj poslušajo. On pa pravi: Nikar, oče Abraham! če kdo iz mertvih k njim pojde, se bodo spokorili. Odgovorí mu pa: Ako Mojzesa in prerokov ne poslušajo, ne bodo tudi verovali, čeravno kdo od mertvih ustane.“ — Bogatinov namen je bil brez ugovora dober, brate namreč je hotel rešiti — in vendar mu ni bilo dovoljeno, da bi kdo od mertvih ustal in brate njegove svaril, da bi se poboljšali in spokorili. Kako bi mogel tedaj neskončno modri Bog mertvim dopustiti, da bi hodili, žive ponoči v potrebnem počitku motit in jih strašit? To je

prazna vraža! Mertvih nam ni treba — Mojzesa imamo in preroke, ali marveč Jezusa in apostelje; nje slušajmo, in ničesa se nam ne bo bati!

O podnožji gore Kalvarije proti izhodu, že blizo cerkve Božjega groba, se vidijo še podertine nekdanjega krasnega poslopja junaških Joaniterjev. Škoda, da stojé ti imenitni ostanjki v eni najnesnažniših in najsmerdljiviših ulic celega mesta. V ti ulici stanuje namreč nekoliko strojbarjev, ki nesnage rokodelstva svojega nikdar spred hiš ne spravijo. — Tù je bila nek o časih apostelnov tudi tista terda ječa, iz ktere je angelj Gospodov sv. Petra rešil.

(Dalje sledí.)

Národna pripovedka.

(Štajerska.)

Škatla, daj jesti no piti, a ti, klabük, vudri zdaj!

Enkrat je bio en božen paver, je meo svojo ženo no pa dosti otrok. Vsi so že bili tak na nič prišli, da so nej meli kaj več živeti. Drüge živadi je tüde nič nej meo kak samo dva jünčeka. Gda je enkrat v hosto po drva hodo no si jih že bio naložo ka je mislo domu pelati, zagledne tam eno veliko kačo. On pa njo na drva naloži no njo domu pela, te pa je reko ženi: čüješ ti, žena! toto kačo si boma mija redila, ki nič drüge živine nimama.

Onija sta njo resem noter v eno kad djala no sta njo že tri leta redila v tisti kadi.

Te pa je žena enkrat rekla: čüješ, ti moreš toto kačo nekam vkraj spraviti ali pa njo vbiti, kajti njoj že nimama več kaj davati, no pa nas tüde preveč dol spravla.

Gre resem ti paver enkrat ka bi njo vbio, ali jemi je kača rekla: moj lübi ti božen paver, nič me ne vbij, jaz še te bom prav bagatega napravila, ki že me tri leta rediš, pa se me ne smeš nič bati, samo tak moreš storiti kak te bom jaz podvüčila, samo me tri klaftre od tvojega grünta zanesi, potle pa te bom jaz k mojemi oči nesla, kej som jaz doma, kajti jaz som že nej sedem let doma bila. Či pa ti bodo moj oča kaj davali, ne smeš nič drügo vzeti kako samo tisto škatlo, ki je gor na polici, no pa tisti stari klabük, ki za dvermi na klini visi, kajti či boš peneze vzea te da boš domu prišo, boš same vüši mea. Da boš pa ti lačen, te pa le reci: „škatla, daj mi jesti no piti!“ te pa se ti bo vse gor narihtalo, kaj ti bo srce poželelo. Či pa ti bo gdo kaj reko, ali či bo gdo kaj s tebe htea, te pa le reci: „klabük, vudri zdaj, te pa ti bo vse potuko.

On je resem enkrat doma vso gospodo na bal povabo. Gospodje so si mislili, kaj bo le on nam gor narihto, no jih je prav vnogo prišlo. Gda so k jemi prisli no so nidre nič nej vidali, so se začeli norca delati. Paver pa jim je reko: dol si sete. Resem so si vsi dol seli; te pa je ti paver škatli reko: „škatla, zdaj le daj jesti no piti!“ On njo je odpr, no je taka rihta ž nje vün se narihtala, kaj je komi srce poželelo.

Gospodje so se zgledovali no so mislili kak bi oni to škatlo 'ž njega dobili.

Gda so se že bili najeli no napili, reče jemi grof, ka bi jemi njo posodo, da se bo njegova či oženila. On jemi njo resem posodi, ali potli je nej htea te škatle nazaj dati, le dao je eno drügo napraviti, no jemi je njo dao.

Paver pa je včasi reko: „škatla, daj jesti no piti!“ Ali kaj? tota škatla jemi je nej nič dala. On pa se je zder nad grofa no reče: daj ti mene mojo pravo škatlo, kero som ti jaz posodo. Ja, ali kaj? Grof jemi je nej htea dati. Ali on še se je bol zder nad njim, ali vse je bilo zapstoj. Grof je vse svoje hlapce vküp pozvo no jim reko: zgrabite ga no ga vbite. Paver pa je hitro reko: „klabük, vudri zdaj!“ S klabüka pa so začele tak batice biti, ka so vse hlapce potukle.

Hn, grofa jo začea strah prijemati no si je mislo, kaj bo zdaj napravo. On bi bio rad škatlo mea, ali je nej vedo, kak bi bio njo zadržo. Dobro', jaz vem kaj bom napravo; pa pošle po te naj močneše soldate po same kojajnike. Gda so kojajniki prišli no jim je grof totega pavra pokazo, so vsi začeli nad njim mrmrati, ka jih je nuro, no so rekli: kaj smo sem prišli tega nurca gledat? Grof pa jim je reko: le kcoj, še bote vidali ka še je vse premalo. Oni so začeli po njem, ali on je hitro reko svojemi klabüki: „klabük, daj zdaj same te naj močneše železnigare vün!“ Hoho, 's klabüka so začeli takvi močni no veliki železnigari vün vreti, ka so vse potukli. Zdaj je vido grof, ka ga je nej mogo s sveta spraviti, jemi je mogo to pravo škatlo nazaj dati. Ja, da jemi ne bi bio grof te prave škatle nazaj dao, še bi bio jega morti k smrti vbo. Potle je ti božen paver s tom škatlom sebe, ženo no svoje otroke redio, no či še je nej vmr, še zagvišno zdaj živi.

Zapisal M. Kračmanov.

Novičar iz avstrijanskih krajev.

Od sv. Trojice na Štajerskem 22. avg. Včeraj je bil pri nas vesel dan. Ko smo zvedili, da je presvitli Cesar sinčeka dobil, so začeli zjutraj na Slatini (Rohitsch) možnarji pokati, da se je vse treslo. Ob 10. uri je bila vélika sv. maša v kapeli na Slatini. Na noč je bila Slatina razsvetljena; bilo je 1600 lučic okoli studenca obešenih; godci so jo kaj veselo godli; gospod dr. Fröhlih so pa dali pri svojem posestvu nad Slatino velik ogenj napraviti, pri kterem so tudi godci godli in ljudjé popevali in juskali, kterim so dobri gospod vinca poskerbeli. Na donački gori je gorel zlo velik ogenj, kteri se je daleč po svetu vidil. Mi smo tudi Cesarju pismo poslali po slovensko tako-le:

Vaše c. kr. apostoljsko Veličanstvo! Preljubi Oče!

Ta nar manjši del na Štajerskem
Se prederzne Njih častiť,
In k podnožju Njih cesarskem'
To vošilo položiť.

Dnes veselje serce gine
Vsakem' zvestem' Slovencu,
Ki želi, da bi z višine
Bog dal srečo Cesarju.

Prihod mladega Cesarja
V hišo vel'ke vojvodé
Nam je nove luči zarja
Ino sreča za rodé.

Mi spoznamo vsi Rojenca
Iz habšpurske rodovine,
Kinč je svetlega Njih venca
In Nanos prihodníne.

Bog daj srečo Cesarji
Ino tud Cesarici!
V' zdravji mlad'ga sina varji!
Prosimo te Slovenci.

Mi obljub'mo, o car mili!
Ker skerbijo Oni za nas,
Kri hočmo preliti v sili
In zvestí Jim biť vsaki čas!

Preljuba Mati!

Draga! Oni so nam delili
Že zopet prelubi nam cvet,
Prelepa Mať, ker so rodili
Zerno, ki nam sreči svet.

Da bi drevce k sreči rastlo
Avstrijanom v lepi sad!
Njim in nam sveto bogastvo
Lepši kinč ko venec zlat.

Bog Jih zderži, draga Mati!
Oni nas veselijo!
Dab' z nebes Jim hotel dati,
Kar pričakat si želijo.

Slovenci! vsi zdaj zakličimo:
Slava! Slava! iz serca,
In še enkrat ponovimo:
Živi srečna Avstrija!

Vemo sicer, da priprosta naša beseda ni merjena po pravilih učenega pesništva, pa ker iz serca pride, upamo vendar, da bode milostno sprejeta. — Vinski ters je pri nas zlo velik zrastel, tak, da ga moramo pri verhu odrezovati; grozdja se je obilo prikazalo, pa je že gnjiti začelo, ker zmiraj dežuje; vina bomo dosti imeli, pa kislo bo, ako se vreme bolj ne zbrihta. Korun že tudi na nekterih krajih gnije. Pšenica je lepa in smo je obilo naželi, le na nekterih mestih se je je rija prijela; tam je drončka in černa, tedaj tudi plenjala ni. Sena je bilo letos dosti; tudi otava je lepa, če nas le vreme ne bo motilo ob košnji. Ajdina lepo kaže. Hrušek in sliv (češp) je dosti, jabelk nič, orehov srednjo mero. Pšenice vagàn veljá 3 fl. 30 kr. do 4 fl.; vino se še dobi štertinjek po 50 fl. J. Žurman, župan.

Od sv. Ane v Slovenskih goricah 24. avgusta. — Šestnajst let je minulo, kar smo v naši fari zadnjikrat slovesnost nove meše *) obhajali. Slava pokojnima učnikoma Zernecu in Verleću: v zahvalnem spominu omenujem pervega, ki je našemu novomešniku v tretjem normalnem razredu učnik bil; ponosito omenujem tudi drugega, ki je že mnogo učencov za gimnazij prigojil, kteri so zdaj že deloma na vseučiliščih, deloma v zadnjih gimnazijskih šolah. — Prederznem se Vam, drage „Novice", nekoliko priobčiti od nove meše gospoda Kukovca na vélike meše den: naj bo rojakom veden spominek, in hvala vsem, ki so Ančanom v čast slovesnost povikšali. Bila je mariborška mestna muzika z voditeljem gosp. Martini-om, ki je god počastila z blagimi glasi Hayden-ove meše F.; pri darovanji smo čuli slavitno zloženi Martini-ov ofertori; voditelj sam je zanimivo igral svoj violin-solo in milo je alt-solo spevala njegova hčerka Ivana; med pevci se je posebno skazal gosp. Ruri. Pesem za god nove meše je zložil gosp. prof. Raić, za čvetoroglasbeni zbor jo je zložil gosp. Miklosić, učitelj realnih šol. — Vse pričujoče je serčno ganil slovesni nagovor, ki ga je imel gospod profesor Raić. Govoril je: kaj je duhovnik ljudstvu gledé etičnega, znanstvenega in materijalnega blagostanja, dokazovaje vse na zgodovinski podlagi, in kako da se ima ljudstvo vêsti proti duhovnikom. Prav vredno našega goda je bila cerkev napravljena. K česti Ančanom in gospodoma župniku in kaplanu se naj šteje, da se nista ne stroskov ne truda bala, Božjo hišo z novim kinčem olepšati. Napisi nad vratami in nad altarom opletene maje, ki so stale od farne hiše do cerkvenih vrat: vse to je slovesnost povikšavalo. Po dokončani meši smo vsi gostje šli na Kukovčev dom, kjer je gostovanje bilo v lepo okinčanem šatoru. Vesela godba, napivi in napevi so nas razveseljevali tri dní do pozne nočí. **) Gostov je bilo okoli dve sto, štirje profesorji, sosedni župniki in kaplani, mnogo drugih gospodov, tudi dijaki so gostoljubno bili sprejeti, in slava jim! v svojem veselji niso pozabili rojstvenega godú našega milega cesarja: s gorečim sercom so popevali „cesarsko pesem" in vsi nazoči ž njimi. — Naše igre in veselice pri gostii pripovedovati bi me preveč oddalilo od predmeta svojega; rajše bom drugokrat kaj o tem in če bi Vam prigodno bilo, ***) nekaj o imenu naše gore Krihenberg (Kremberg) govoril in od lepega razgleda na nji.

Šumanov.

Iz dolenskih Toplic 20. avg. Šr. — Ne vém, ali je vsakemu mesčanu tako veselo pri sercu, kakor je meni bilo, ko sem pretečeni teden po dolenski cesti iz Ljubljane z namenom odrinil, prijetne pa že zdavno ne obhojene kraje vnovič obiskati, znance in prijatle svoje pozdraviti in pri ti priložnosti tudi svoje zdravje v Toplicah okrepčati. Mislil sem si, da tako mora ptičici pri sercu biti, kadar iz kletke uide in vesela v bližnjo hosto letí, pozdravit ljube svoje in stare znanke. Ljubo mi je bilo tudi o tem potvanji svojega prijatla, učenega gospoda J. za tovarša imeti, kteri je v zgodovinskih rečéh zveden kakor malo kteri. Izvolila sva pot v Toplice čez Žužemperk, od kodar sva se že po novi lepo ravni cesti na Dvor peljala, kjer sem priložnost imel fužine ogledati, ktere zdaj večidel le pečí, vodonose za železnico in mašine za kolodvor lijejo. — V Toplice pridši sem se močno začudil jih tako prazne najti, da že dolgo ne tako, česar Topličanom, kteri so dobri in postrežljivi ljudje, in pa Toplicam, ktere so bolje za zdravje od marskterih drugih, tudi neprijatel ne more želeti. Da so zdravilne toplice tako zlo zapuščene, menim, da so dolga pot in okorne ceste krive, ktere večidel čez hribe peljejo in človeka tako neusmiljeno pretresejo, da zdravemu človeku ni ljubo, bolniku pa še toliko manj všeč. Nadjamo se, da vse to bode že drugo leto drugače, kadar bo nova ravna cesta od Grosupelj čez Videm na Dvor v Toplice dokončana. Želeti bi pa bilo dalje tudi, da bi se v Toplicah, kakor drugod, za kratek čas gostov sploh bolje skerbelo in da bi se napravile kakošne rečí, ktere bi utegnile ljudí bolj vabiti in jim tukajšno prebivanje veselo in kratkočasno narediti. Na priliko hočem le opomniti, da bi tukajšni fantje kaj lahko, ako se petja in muzike poprimejo, večkrat pred gradom peli ali igrali; saj bi tudi za-nje brez dobička ne bilo! Dobro bi tudi bilo, da bi se poti za sprehajanje olepšale in popravile; prijazni rožni vertiči pri hišah naredili in drevje zasadilo, da bi se bolniki, če v bližnjo hosto iti ne morejo, tù sprehajali. Še ene potrebne naredbe moram opomniti, in stavim, da mi bodo Topličani prav dali, in mi vsi gosti, kteri zunaj grada stanujejo, bojo hvaležni. Če dežuje, morajo bolniki, kadar iz kopve grejo (pri kteri priložnosti so večidel le na pol napravljeni in v kakšnih copatah), do doma po lužah in blatu gaziti, kar gotovo ni zdravo. Prav bi tedaj bilo, da bi topliški kerčmarji in posestniki od grada do svojih hiš kamnitne steze napravili. Kamna tukaj ne manjka, in gotovo se jim bodo stroški povernili! — Rojstni dan presvitlega cesarja se je tudi tukaj slovesno in veselo obhajal; zvečer poprej je bila soldaška kosarna s transparenti kaj lepo razsvitljena in muzika je po vasi igrala, drugo jutro pa so zvonili in možnarji so pokali, da je bilo kaj. Ob desetih je bilo slovesno cerkveno opravilo za srečo in blagor našega Cesarja. — Letina ni slaba; le pšenica in oves nista veliko prida; vse drugo dobro obeta, posebno ajda, proso in turšica; repo so bolhe in gosence zlo objedle, pa se še utegne popraviti; tudi sadja bo dosti. Pri Stražah, Semiču in pri sv. Duhu je toča to leto mnogo škode naredila; sicer pa nogradi dobro kažejo, če bo le tolikò toplo, da jagode dozorijo.

Iz Mirne peči na Dolenskem. J. J. — Letina je pri nas letos dosihmal slaba, ker petkrat je že to leto toča bila, nikolj sicer po celi fari, vendar vsakikrat v kakem kraji močno; plohe so bile tako hude, da so po brežinah strašno veliko persti odnesle in napravile škodo veliko; tudi rija je žitu močno škodovala. Zatega voljo dosti gospodarjev ni imelo kaj žeti in tudi semena niso pridelali. Kar zdaj še na polji stojí, dobre pridelke obeta, če še kaj hudega ne pride; krompir pa bo gotovo gnjil, ker krompirjevec je hipoma vès čern postal, kar je navadno znamnje bolezni. Vino v vinogradih, kjer toča ni pobila, prav bogato kaže, al lanske kapljice ne bo, ker je vreme premerzlo.

Z Verhnike. Preteklega 23. avgusta ste tukaj dvé posebne slovesnosti skupaj zadele: ena bolj za samo domačijo, namreč šolska preskušnja, druga veljavna za vse avstrijanske dežele, namreč obhajanje veselega rojstva presvetlega Cesariča. Pač prav primerjeno se je pokazalo, da je oboja slovesnost prišla v eno jutro, in da je god mladega cesarskega sinka obhajala ravno tudi mladost, ki utegne kdaj živeti pod njegovo, Bog daj! blaženo vlado. Veliko mašno opravilo so imeli častitljivi gosp. dekan Andrej Pečar z duhovnimi pristojniki vred; razun mnozega ljudstva so bili vpričo z gospod predstojnikom, Francom Strohmaier-jem, vsi kantonski uredniki. Šolska mladost pa je bila prišla praznično oblečena s svojim banderom, na kterem rudeč križ med belim blagom v središču kaže Kristusa z otročiči, in pa sv. Alojzija, kterega mladostnega priporočnika učenčki vsako leto praznično obhajajo z mašo

*) Potovaje unidan s predragim prijatlom svojim, gospod prof. Terstenjakom, po Gorenskem so nam častiti gospod kaplan Krajnskogorski pravili, da ljudstvo v okolici Krajnske Gore (Kronau) tudi namesto „maša" govori meša — spet nov dokaz, kako malo vredno je ravnanje tistih slovenskih pisateljev na Krajnskem, ki po ozkem kopitu kakošnega malega kota hočejo strojiti obširni slovenski jezik! Vred.

**) Z gosp. prof. Terstenjak-om sva bila unidan tudi na slovesni novi meši v Šenčurji poleg Kranja. Tù so nam gospod profesor pravili, da gostovanje na novih mešah terpí na Štajarskem večidel po 3 dní, in da učenci gimnazijskih šol imajo povsod pravíco se udeležiti take slovesnosti. Vred.

***) Nam drago bo. Vred.

na lepem griču sv. Trojice. Del učencov in učenk je imel precej v cerkvi, med svetim opravilom, kos svoje preskušnje, namreč v petji; za vse slovesno opravilo so namreč peli sami šolski otroci, in sicer kaj izverstno; tudi glasbo s trobentami in pavkami so opravljali zgolj sedanji ali pred malem bivši verhniški učenci. Po takem naj se iz mladega pri novem zarodu budí tisti občutek za dom in cesarja, ki se močno giblje slednji čas v persih vsacega pravega Avstrijanca, bodi si, da ga tudi ne budí grom stoterih topov, kakoršen se je razlegal ob rojstvu presvetlega Cesariča po vsem cesarstvu. Pri preskušnji, ki je sledila po slovesnem cerkvenem opravilu, se nočem muditi z dolgo besedo, da ne povzamam tega, kar vsak popisovavec šolskih preskušinj zopet in zopet ponavlja. Toliko naj povém, da šolska soba se je kazala v tistem kinču, zastran kterega je bilo ob učeniških pomenkih že govorjenje; vidila se je podoba Zveličarja na križu, podoba mladostnega priporočnika sv. Alojzija, podoba presvetlega cesarja in preblage cesarice, okrog po steni, in sicer vse podobe s cvetlicami lepo ovenčane. Med posamskimi rečmi, za ktere se je vprašalo, se je razodevalo, da uk nemščine s slovenščino sklenjen, kakor je priporočevan za šole po večjih krajih na deželi, se dá že tako izpeljevati, da učencom utegne saj nekoliko hasniti. Veselilo je poslušavce, zvediti, kako so otroci že vedili poštevati novi dnar s starim vred; med otroci, ki so pisali na tablo, pa so posebno pogledovali dečka, ki je z levico prav ročno in čedno pisal; desno roko mu je bil namreč še celo majhnemu zdrobil voz, in odrezati se mu je mogla celoma. H koncu naj še pristavim, da število učencov, ki so razdeljeni v dve sobi, je tudi zdaj, poletni čas, segalo obilno čez 100; pozimski čas, ko ne moti paša in poljsko delo, jih je bilo čez 200 skupaj. Sklep oboje slovesnosti je storila cesarska pesem s končnim veselim klicom: Živi presvitli Cesarič! Hicinger.

Iz Kranja 27. avg. L. E-n. — Preteklo sredo je poslal neki gospodar hlapca z dvema konjema na njivo orat, blizo ktere njegov bčelnjak poln bčel stojí. (Bčelnjak je vsako leto večidel le s ptujimi bčelami napolnjen.) Ubogo živino so muhe zlo nadlegovale, in s čem drugim si je môgla v hudi vročini muham braniti, kakor s repom okoli sebe mahaje. In glej! ko hlapec z obema konjema blizo bčelnjaka priorje, se, ko bi trenil, truma bčel iz bčelnjaka na oba konja in hlapca zakadí. Hlapec jo je sicer hitro po polji upihal, vendar pa jo je že dovelj od bčel skupil. Konja v oralnik vprežena sta nekoliko časa pri miru ostala, potem pa se na tla vergla, ker so ju bčele le prehudo pikale. Bližnji hlapci bi bili radi pomagali, pa si niso blizo upali. Naposled so vendar konja odpeljali in ju v vodo gnali, ter ju dolgo notri imeli. Toda bčele, ki so bile zavoljo mahajočih konjskih repov hudo razdražene, so ju tako opikale, da sta kmalo — poginila. Naj bode ta nesreča vsem gospodarjem, ki imajo na polji opraviti, v poduk in svarilo, s konji varno okoli bčel hoditi!

Iz Visokega nad Kranjem.* Vdrugič letos nas je pretekli petek velika nesreča zadéla: strašen ogenj je pokončal kmetom 21 pohištva z vsemi drugimi poslopji: pôdi, kozolci itd. vred; tako strašen je bil požar, da je celó trava krog in krog pogoréla. Ljudomili gosp. baron Anton Zois iz Berda so nam sicer berž poslali mnoge pomoči za gasiti, — pa kaj, ker je gorelo vse tako hitro kakor suha slama in je voda deleč! Kakor slišimo, imajo le trije gospodarji svoje pohištva zavarovane, — vsi drugi so zanemarili to pomoč. Blagi gosp. baron Zois so vsakemu pogorelcu darovali po 10, najubožnišim celó po 15 goldinarjev. Bog Jim poverni Njih ljudomilost!

Iz Ljubljane. Kdor gré memo frančiškanske cerkve in vidi ódre ob nji, naj se potrudi kakih petsto stopinj dalje v šentpetersko predmestje do gosp. Matevža Šreiner-ja, izdelovavca cerkvene oprave in mnogoverstnega srebernarstva; — ne bo se kesal, da je to pot storil, ker vidil bo veličansko podobo lavretanske Matere Božje z Ježčekom, kaj lepo iz kupra izdelano in z zlatom okinčano, ktero bojo kmali postavili verh cerkve nad velikimi vratami na tisto mesto, kjer sedaj prost križ stojí. Visoka je ta podoba 13 čevljev; kotlovine ali kupra se je za-njo potrebovalo blizo 5 centov, železa pa za notrajno zvezo podób blizo 4 cente; na glavi ima Mati Božja zlato krono, nad krono križ, in nad križem je strelovod. V vseh delih je viditi lepa razmera; obličje je prijetno, cela postava veličanska; nabor ali zgibje plajša je lepo po natori posneto in umetno izdelano. Blizo leto in dan je imel gospod Šreiner s šterimi izurjenimi pomočniki opraviti, da je dodelal veliko delo; al ni čuda, ako se pomisli, da podoba ni vlita, ampak iz kuprene ploščevine kovana, tedaj najmanja stvarica do največje z roko izdelana. Osnovo podobe iz platna napravljene je naredil gosp. Kurz žl. Goldensteinski, kteri je, kakor smo slišali, tudi osnoval novo lice (fasado), ki ga bo nek dobila cerkev naših častitih frančiškanov, kterim so posebni dobrotniki pripomogli k napravi gori imenovane podobe, ktera bode lepšala hišo Božjo pred mestom, pa tudi povzdigovala hvalo mojstra, ki jo je tako umetno izdelal in s tem delom vnovič poterdil, da je zaslužil medaljo, ki jo je že leta 1844 v ljubljanski obertnijski razstavi prejel. Naj tedaj, kdor more, stopi k gosp. Šreiner-ju in ogleda podobo od bliz, ker mično bode pozneje, kadar se bo podoba gori visoko nad Ljubljano lesketala, rêči: jez sem jo imel blizo sebe!

Iz Ljubljane. Razglasite, drage „Novice“ sledečo pesmico, ki jo kot „ljubezni iskrice“ novorojenemu cesariču daruje slovenska mladina:

Vémo, da vencov na sto se že vije,
Sladkih prečutov mil'jone že klije,
Kteri, Ljubljenček, do Tebe puhté; —
Vendar bi radi mi revčki podali
Tudi še venček Ti k zibelki zali,
Kterega spletlo je naše sercé.

Rožce ljubezni in vdanosti vnete
Prejmi od nas, oj preblaženo Dete!
Sreča naj sije v življenja Ti krog!
Angeljček Božji naj varno Te vodi,
Zvezdica naša Ti vedno nam bodi!
Slava naj venča in živi Te Bog!

A. Praprotnik.

Iz Ljubljane. Naše cukrofabrike ni več! Strašen ogenj ponoči v sredo jo je pokončal od verha do tal čisto čisto vso; le na enem koncu je ostalo stanovališe cukrinarskih gospodov, na drugem pa hrami za derva in štala; vse drugo sila veliko in 6 nadstropij visoko poslopje, kjer imajo mašine, kuhajo cuker in so imeli zaloge cukra spravljene, je pogorelo, in gori še danes, že šesti dan po pervem ognji. Škoda je strašno velika, ako se pomisli, da razun velikega poslopja je blizo 20,000 cent. cukra zgorelo, so vse drage mašine pokončane in je obilo drugih priprav razdjanih. Celo noč, pa še drugi dan je tekla Ljubljanica od tod vsa černa in sladka od sirupa, ki je tekel v vodo, čeravno so ga otroci in babe lovíle v lonce in ga je nalovila nektera babúra na cente. Fabrika je sicer, kakor smo slišali, zavarovana za 680,000 gold. pri več asekurancijah; pri graški je poslopje zavarovano za 85,000 gold., — čez vse to je še vendar škoda velika. Kar pa ni ogenj pokončal, je pokončala tolovajska derhal, ktera je v stanovališču, do kterega ni ogenj segel, pokradla kar je mogla, ali pa razdjala in razbila drage reči, posode, zerkala, peči in drugo pohišje. Res, bi ne bili verjeli, da imamo take tolovaje v Ljubljani! Kako se je ogenj pričel, še ni za gotovo znano; slišali smo, da imajo enega delavca zapertega, na kterega letí sum, da je po njegovi nemarnosti ali kakor koli se fabrika unela. Velika sreča le, da ni bilo celo noč nobene sape; če ne, bi bile šle cele Poljane in morebiti še več predmestij; v največji nevarnosti pa je bila

živinozdravilska šola, ktera je tikoma fabrike in ima pod streho nad štalami vse polno merve. Dolgo bo terpelo, preden bojo sozidali novo fabriko na požarišču stare; pa bo mógla tudi varniše zidana biti kakor je bila ta in pa una, ki je pred 28 leti na tistem mestu tudi od verha do tal pogorela, kjer dan današnji predivnica stojí; če ne, se bo tretjič ravno tista nesreča zgodila, ktero Ljubljančanji že dvakrat obžaljujejo. Če že druge poslopja morajo ognja kolikor moč varne zidane biti, toliko bolj morajo biti take fabrike, kjer noč in dan gorí in je toliko goríva in gorljivega blaga spravljenega. Naj bo naši novi fabriki v zidanji izgled tista, ki je v Novem mestu blizo Dunaja!

Novičar iz raznih krajev.

Iz Dunaja. Presvitli cesar so dali 22. avg. sledeče armadno povelje: „Hočem, da stopi po milosti Božji Meni dani sin, koj ko je na svet prišel, v Mojo hrabro armado; imenujem ga tedaj za polkovnika lastnika Mojega 19. pešnega polka, kteri naj ima odslej ime „Cesarjevič naslednik.“ (Ta polk je ogersk polk.)

— Presvitli Cesar so podelili z najvišjim pisanjem od 22. avgusta Njegovi visokosti, novorojenemu Nadvojvodu Rudolfu kot Cesarjeviču nasledniku po v cesarski rodbini obstoječi stari šegi red zlatega runa.

— Presvitli Cesar so darovali z najvišjim pisanjem od 24. avgusta zavoljo srečnega rojstva Njegove visokosti Cesarjeviča naslednika za uboge glavnega in prestolnega mesta Dunaja dvajset tavžent goldinarjev in so ukazali, da naj se, kadar se bo ta dar delil, posebno na obožane obertnike in delavce in na take gleda, kteri se sramujejo, očitno beračevati.

— Med drugimi daritvami zavoljo srečnega rojstva Cesarjeviča naslednika imenujemo sto tavžent goldinarjev, ktere je daroval posestnik Gvidon žlahni Karaczonyi. Od teh 100 tavžent je odločil 20 tavžent v serbski vojvodini za dobre dela.

— Dojnica novorojenega Cesarjeviča je iz Loke, vasi blizo Jiglave, mesta na Moravskem, 19 let stara, se piše Frančiška Rzehorz in je žena premožnega kmeta.

— Presvitli Cesar so sklenili vsled rojstva Cesarjeviča naslednika na Dunaji novo bolnišnico zidati dati, v kteri bo imelo najmenj 1000 bolnikov vsake vere prostora in ktera se bo imenovala v čast Cesarjeviča „Rudolfov zavod.“

Iz Milana. Njegova c. k. visokost, nadvojvoda Maksimilian, je izdal potem, ko se je čez tri mesce vernil iz Dunaja na Italijansko, zanimiv razpis, v kterem je izgovoril za sedanjost kakor tudi za prihodnjost več važnih opomb, položivši jih zlasti cesarskim urednikom na serce. „Deržavni uredniki“, pravi, „naj dajajo s prostim pa točnim in krepkim pisanjem izgled“, in graja obširno kovanje spisov, kteri predejo s praznimi besedami opravila na dolgo. „Pred vsem naj se derži slednji tega, kar terjajo pravica in postave, in zapisuje naj svoje misli skladno in umevno.“ „Krepko moram pri tem obstati“, govorí na zadnje, „da bodo gosposke podperale in pospeševale, kar se dá po pameti pričakovati in po pravici izpeljati. Kakor more ljudstvo to od svoje vlade zahtevati, tako ima vlada pravico, tirjati, da so ji podložniki zvesti, in to pravico bom jez, ki mi je vlada izročena, varoval s krepostjo, ktera je prirojena našemu rodu. Tirjam tedaj, in to rečem še enkrat terdno, da spolnujejo vsi uredniki brez razločka svoje dolžnosti; to pa je: da govoré proti meni popolno in golo resnico, obnašajo se pa proti ljudstvu priljudno pa krepko; od njih vestí tirjam pravičnost, od njih poštenosti pa skerbno in véstno obravnovanje njih opravil; sicer pa še, da so neutrudljivi in zvesti v svoji službi, za kar jim bo plačilo to, da se bo gledalo pri podeljevanju večjih služb posebno na-nje.“

Iz Rusije. Zdi se, da zadeva oprostovanje sužnosti v Rusii na večje zaderžke, kakor je bilo v začetku misliti. Sedem mescov je že preteklo, kar so bili ukazi dani, da se imajo odbori žlahtnikov v posamnih okrajih ustanoviti, kteri bi prevdarjali, kako naj bi se stan kmetov najlože in najbolje zlajšal. Pa zdi se, da velicih posestnikov nič kaj ne mika, se z voljnim sercom v carovo voljo vdati.

Iz Černe gore. Novica Cerović, kteri je 28. julija Turke napadel, je bil od kneza Danila k smerti obsojen, pa pomilosten. Prišel je 10. avgusta v Kotar kot iztiranec, pa dobil je privoljenje, se v Černo goro verniti, kar je tudi storil.

— Komisija za uravnanje černogorskih mej je, kakor je brati, svoje opravila že izgotovila.

Iz Francozkega. Parižke konferencije so sklenjene, ker „Moniteur“ od 22. avgusta sam pové, da so konferencije z uredbeno ustavo Moldove in Valahije svoje dela dokončale. Pa zastran poslednjega opravila konferencij, namreč zastran ustave omenjenih knežij, se še nič vradnega ni zvedlo. Imenovana ustava in konferencijni zapisniki so še skrivnost, dasiravno ne bodo dolgo skrivnost ostali. To samo je gotovo, da Moldova in Valahija niste tako zedinjene, kakor je želéla francozka vlada, da bi se zedinile.

Iz Angležkega. Ko je bil veliki telegraf iz Evrope v Ameriko srečno vložen bil, je vošila angležka kraljica po njem predsedniku zedinjenih severo-amerikanskih deržav srečo. Na to se je zahvalil imenovani predsednik tudi po telegrafu kraljici z besedami: Tudi predsednik voši iz celega serca Njih Veličanstvu kraljici srečo, da je veliko delo s pripravnostjo, učenostjo in nevklonljivo krepostjo obeh deržav dokončano. Ta zmaga je slavneja, kakor vsaka, ktero kolj je še doslej kak vojskovodja v bojih si pridobil, slavneja, ker je človeštvu koristneja, itd. — Res je pa tudi, da je to najvažneje delo, ktero je bilo današnji čas s človeškimi rokami dodelano.

— Razloček časa med Valencijo v Irii, in Sv. Janezom v severni Ameriki, najbližejema mestoma, med kterimi je podmorski telegraf napeljan, znese 2 uri in 50 minut; telegrafno naznanilo, ktero se oddá v Valencii 15 minut po 11. uri, dospè tedaj v sv. Janez, kadar imajo ondi 25 minut čez 8. uro. Prerajtali so, da more telegrafno naznanilo, ktero se oddá v Petrogradu ob dvanajstih o poldne, tisti dan zjutraj ob sedmih že v Novi Jork priti.

Iz Turškega. Sultan je dal 17. avgusta velikemu veziru hatišerif (cesarsko pismo), v kterem razodeva svojo nevoljo nad silno neskerbnostjo in potrato urednikov, kteri s polnimi pestmi trosijo dnarje, ko so že ženitve in možitve sultanovih otrok toliko dolgov prizadjale.

— V tolikrat imenovanem Džeddah-u kažejo grob matere vseh ljudí, Eve, namreč kamen 4 čevlje dolg, 3 čevlje širok in 3 čevlje visok!

Iz Egipta. Od rudečega morja se je neka huda bolezen v Egipt privlekla. V Suez-u so umerli 21. avgusta 4 ljudje za njo in na parobrodu, ki je prišel iz Džeddah-a, je vzela 9 ljudí. Mislijo, da je kolera. Tudi Sultanica, žena rajncega Sultana Mahmud-a, ktera je v Meko romala, je umerla za-njo.

Iz Kine. Kinežki cesar se je zavezal, Francozom 25 milijonov fronkov, Angležom pa še več odškodbe za vojsko plačati.

Iz Amerike. V Meksiki, kjer je pred kratkim potres toliko nesreče in žalosti naredil, se je zopet velik punt unél.

Odgornivo vrednik: **Dr. Janez Bleiweis.** — Natiskar in založnik: **Jožef Blaznik.**